

KONYA BEDESTENİ VE BİRÇOK ÇEŞMENİN BANİSİ KADRI ÇELEBİ KİMDİR?

Konya'da Konya Bedesteni, pek çok vakıf dükkân ve çeşme gibi eserin banisi Kadri Efendi, Kadri Çelebi veya Kazasker Kadri Efendi olarak anılan zatın adını ilk defa Konya Şeriye Sicilleri'nde gördüm. Daha sonra pek çok kaynak eserde bu isimle karşılaştık.

21-30 Rebiülevvel 1071/24 Kasım 1960 tarihli fermana:

“.....Müteveffa Şeyhül-İslâm Kadri Efendi nefsi Konya'da vâki bezâzistâna mutasıl üç çeşme meremmâtına vakf eylediği dekâkin ve odalar murûr-i eyyâmla harâbe müşrif olmağıla merammâtı vakfa bir şey olmamağıla vakf-ı mezbur dahi harap olup mütevellisi olan...” ifadelerine yer verildiği gibi yine aynı tarihli bir belge Kadri Efendi Çeşmeleri Vakfı Müteveli Berâtı, yine 18 Rebülevvel 1071 / 1660 tarihli bir belge de vakfa müteveli tayini ile ilgilidir.

Şeriye sicili kayıtlarının bazı-
sında Kadri Efendi, bazılarında
Şeyhülislâm Kadri Efendi ifade-
leri kullanılıyordu. Onun hak-
kında kullanılan saygılı ifade
dikkat çekiyordu.

Bu ifadelerden Kadri Efendi'nin açıkça şeyhülislâm olduğu anlaşılmaktadır. Şeriye sicillerinde yanlışlık yapılması mümkün değildi. Selçuk Es ise, Kadri Efendi'nin Konyalı bir hayırsever olduğundan bahsediyordu.

Bu bilgiler üzerine Kanunî Dönemi şeyhülislâmları arasında Kadri Efendi'nin ismini araştırdım. Bu dönem şeyhülislâmları arasında, Osmanlı'nın 12. Şeyhülislâmı olarak, “Hamidî Abdülkadir Çelebi” adında bir isme rastladım.

Bu zat, Ispartalı Mehmet Efendi adında fakir bir zatın oğludur. İlk tahsilini müteakip Bursa'ya gitmiş burada okumuş

*Bergreen'in Konya
panoramasında
Bedesten ve çevresi,
1895.*

*Ön planda Kazancı
Medresesi (bugünkü
Gazi İlkokulu - Karatay
Milli Eğitim Müdürlüğü).*

sonra tanıştığı Mustafa Ağa adında bir zatın tavassutu ile bazı medreselerde müderrislik yapmış, Bursa kadılığında bulunmuş, 929/1522 yılında İstanbul kadısı olmuş. Aynı yıl Anadolu kazaskerliğine getirilmiş. On dört yıl gibi uzun bir süre bu görevde kalmış.

Aslında dürüst bir insan olarak tanınan Kadri Efendi, hasımlarının yaydığı bazı asılsız dedikodular sebebiyle 944/1537 yılında görevinden azledilip, yevmi 150 akça ile emekliye sevk edilmiş. Bu arada hac görevini ifa etmiş. Kadri Efendi, hac dönüşü 949/1542 yılında şeyhülislâmlığa getirilmiş, ra-

hatsızlığı sebebiyle Ocak 950/1543 yılında görevinden istifaen ayrılmış, 955/1548 yılında da Bursa'da vefat etmiş. Kabri, daha önce Bursa'da yaptırdığı medrese ve mescidin haziresindedir.

Kadri Efendi aynı zamanda da şairdir. Şiirlerinde Kadri mahlasını kullanmıştır. Fetva-yı Kadiriye isimli bir kitabı ile bir risalesi vardır.

Bu bilgiler, şeyhülislâm listesinde adının Abdülkadir olarak geçmesi, onun özellikle Isparta doğumlu olması, Bursa'da vefatı, Konya ile ilgisinin tespit edilememesi, bu zatla Konya Bedesten'i'ni yaptıran zatın

(Kadri Efendi) farklı insanlar olduğu tereddüdüne sebep oldu bende.

Konya'da bu kadar hayır ve vakıf eseri yaptıran bir insanın hayatı hakkında mutlaka kesin bilgi bulmalı idim. O zamanlar konu öylece kaldı.

Konya Ansiklopedisi çalışmaları, "K" harfi maddelerine gelince bu zat ile ilgili bilgilere ulaşma isteği içimde yeniden depreşti.

Geçen yılın son aylarında geçirdiğim kalp ameliyatından sonra, uyku düzenimde bir bozukluk oluştu. Bu durum uzun süre devam etti. Bir akşam gecenin geç vakitlerine kadar uyuyamadım. Ya bilgisayarın başına oturup yaz-

maktan veya bir kitap karıştırmaktan başka yapacak iş yoktu. Kalktım kitapların arasından Konya Halkevi'nin çıkardığı, KONYA dergisinin son cildini alıp karıştırmaya başladım. Zaman zaman bende böyle şeyler olur. Bir ilham mı, yoksa ilâhî bir sevk ile mi bilemiyorum. Bazen uzun zaman arayıp da bulamadığım bazı şeylere böyle bir anda ulaşıveririm. Bir insan iyi niyetle ve ısrarla bir şeyi ister ve o olaya odaklanırsa, Allah mutlaka yardımcı oluyor ve bir çıkış yolu insan ediveriyor. Bu konuda da öyle oldu.

Çok geçmeden derginin bir yerinde birkaç resmî belge dikka-

 زید بر قریب به اطراف فتح اولان مزارعی ایلم اولادنه وقف اللم زید منور ک اولادندن اولان
 اول قریب من وطن اولوب ذکر اولان مزارعی منور اولوب سائر اولان محصل وقف
 حصه ان و بر اکن زید اولادندن اولان بگردنی اول قریب کلید ب وطن ایله کون حکم جمعه
 محصل وقف راضی اولاید ب ذکر اولان مزارع بعضی طریکی النذن الوب بن زراعت ایدوب
 محصل وقف سائر اولان دفعی حصه این و در دین و سر عا سوز منبدر اولور بیان نور
 این اعم
 اولون بیک رضویته منکری ایق
 کرسه
 شاب اولر اکوا

Şeyhülislâm Kadri (Abdulkadir) Efendi'nin bir fetvası ve el yazısı.
(İlmiye Salnamesi'nden)

timi çekti. Belgelerin bir kaçı, Kadri Efendi'nin Konya'daki vakıfları ile ilgili idi. Bu belgelerin birinde:

“ Konya'daki Kurşunlu Han'la bezistan vakfına dair. Konya Kadısı'na hüküm ki:

Mahruse-i Bursa'da müteveffa Kadri evkafına müderris ve müteveli olan....” (6 Muharrem 1024/1645 M. Mühimme 81, s.114.)

Aynı yerde yine başka bir belge aynı mahiyette idi. Kadri Efendi'nin Bursa'da vefat ettiği vurgulanıyordu. Bu belgelerden anlaşıldığına göre, Konya Bedesteni başta olmak üzere, Konya'da pek çok vakıf eseri bina eden Kadri Efendi, gerçekten Bursa'da vefat etmişti. Belirsizlikler bir anda çözüldü. Belgedeki bu bilgi, Şeyhülislâm Hamidi Abdülkadir Efendi ile Kadri Efendi'nin veya Kadri Çelebi'nin aynı şahıs olduğu hususunda tereddüt kalmadı.

Araştırma derinleştirilince Kadri Efendi'nin Osmanlı'nın on beşinci Şeyhülislâmı Konyalı Hamid Mahmut Efendi'nin hocası ve Süleymaniye Medresesi müderrisi olduğu da anlaşıldı. Hamid Efendi, Kadri Efendi'den icazet almakla kalmamış, onun tezkireciliğinden başlayarak müftülüğüne kadar yükselmiştir. Kadri Efendi, Hocasından iki şeyhülislâm sonra şeyhülislâmlığa getirilmiştir. (Abdülkadir Altınsu, s.35)

Kadri Efendi âlim bir zat olması yanında iyi bir de şairdi. O, şeyhülislâmlığından daha çok, Kazasker Kadri Efendi olarak anılıp tanındı.

Kadri Efendi, Kanuni'nin itibar ettiği bir devlet adamıdır. Ona

Farsça, “Vamuk ve Azrası” isimli eseri Türkçeye çevirmesini emretmiş o da bu eseri Lâmi'ye vermiştir. Lâmi de eseri başarı ile manzum olarak Türkçeye çevirmiştir.

Hamid Efendi, Konya Bedesteni'ni Anadolu Kazaskeri iken, 945/1538 yılında yaptırmış arkasına da dükkân, oda ve çeşmeler eklemiştir. Kadri Efendi'nin yaptırdığı bedesten, 1901 yılında Ferit Paşa tarafından yıktırılarak yerine Sanat Mektebi inşa edildi. Bina halen Özel İdare binası olarak kullanılmaktadır. Bedestenin kitabesi Müze'ye kaldırılmıştır.

Kadri Efendi bedestenin yapılmasından dört yıl sonra şeyhülislâm olmuş, on yıl sonra da Bursa'da vefat etmiştir.

Konya'da bu kadar önemli vakıf eseri bırakan Kadri Çelebi'nin Konya ile ne gibi bir ilgisi vardı? Konya'da bir zamanlar her hangi bir görevle mi bulunmuştu? Konyalı Şeyhülislâm Hamid Efendi'nin onun talebesi olması ve aralarındaki yakın münasebet de bir tesadüf mü idi? Henüz bu hususlar çözülmüş değildir. Bir gün bunların da açıklığa kavuşacağına inanıyorum.

KAYNAKLAR

KŞS, (Sak) Konya 2003, 10/407-408, 409; Mecdi Mehmet Efendi, Şakaik-ı Numaniye, (Abdülkadir Özcan), 1989, s. 442; Hamdi Turhan Dağlıoğlu, “XVII'inci Asırda Konya Hayaatı”, Konya, Ekim-Kasım 1948, S. 120-121, s. 12; İlmiye Salnamesi, s. Abdülkadir Altınsu, Osmanlı Şeyhülislâmları, Ankara 1972, s. 24,35; İ. Hakkı Uzunçarşılı, Osmanlı Tarihi, Ankara 1988, C. III/II, s.453; Ali Baş, “Bedesten”, Konya Ansiklopedisi, 2/65-66; Konyalı, Konya Tarihi, 1964, s. 1130.

Prof. Dr.
Saim SAKAOĞLU

ESKİ KONYA'YI HATIRLAMAK: 2

SİZ HİÇ KABARALI KUNDURA GIYDİNİZ Mİ?

G ünümüz gençlerine soruyorum, diyorum ki; “*Mes nedir, potin nedir, pantifle nedir; biliyor musun?*” Üçünü birden bilenine rastlamadım. Birine doğru cevap veren öbürlerinde susuyor veya gelişigüzel karşılıklar veriyor. Ancak onlara ayaklarındaki gerçek veya taklit çağdaş ayakkabıların markalarını ve modellerini soruyorum, bül-bül gibi şakıyorlar. Yeni hayat şartlarının getirdiklerine uygun giyinen gençlerden başka ne beklenirdi ki... Biz köylümüzü kas-kete alıştırmıncaya kadar epey zaman kaybettik. Oysa şimdi onlar da Amerikanvari şapkalar giymiyorlar mı?

Dönemin padişahı *fes* giyme zorunluluğu getirince bu işin yapılması için âşıkları Anadolu içlerine göndermiş ve *fes*in ‘gavur başlığı’ olmadığını duyurmuştu. Bugün edebiyatımızda o dönemden kalan birkaç *fes destanı* vardır. Oysa gençlerin dünyasının giyecekleri tepeden tırnağa bizim olmaktan çıkmışa benzemektedir. Dedesi şalvarla dolaşan torun bilmem ne marka *jean/şin* (herhâlde böyleydi?) koleksiyonuna sahiptir, hem de dizleri ve baldırları özel olarak parçalanmışlarından...

Sözü *kabaraya* getirelim. Nedir *kabara* acaba? Önce Türk Dil Kurumunun *Türkçe Sözlük*’ün

son baskısına (11. bs., Ankara 2011) bir göz atalım. Bakınız, orada bu *kabara* kelimesinin *a* kısaltmasıyla *ad* olduğunu belirtildikten sonra *kaba’ra* olarak okunacağı gösteriliyor, sonra da aşağıdaki karşılıkları veriliyor:

1. *Dayanıklılık sağlamak amacıyla, ayakkabıların altına çakılan, yassı ve iri başlı demir çivi,*

2. *Süs olarak odaların ahşap bölümlerine, türlü biçimler yapmak için çakılan iri başlı, sarı çivi,*

3. *Kumaş kaplı mobilyanın kenarındaki şeridin üzerine çakılan süslü çivi.* (s. 1249; benzer bilgiler TDK’nin sayfasında da yer almaktadır.)

Bu tür kelimelerin ağızlarda nasıl söylendiği ve nasıl anlamlandırıldıklarını öğrenmek için başvuracağımız kaynağımız ise *Derleme Sözlüğü*’dür. Ağızlarda sekiz on anlamı olan *kabara* kelimesinin hiçbir konumuzla ilgili değildir. Ancak ağızların bazılarında tıpkı Konya’mızın ağızında olduğu gibi ‘*kaf*’ın ‘*gaf*’ olarak okunması söz konusu olduğu için, kelimemiz de ‘*g*’ harfinde, *gabara* olarak yer almaktadır. Ancak orada verilen tek anlam, yukarıdakilerden sadece birinciye karşılık gelmektedir. İşte o anlam:

1. *Kundura altına çakılan yuvarlak tepeli çivi (Türkiye’de Halk*

Ağzından Derleme Sözlüğü VI / G, Ankara 1972, 1884). Kelimemiz; Bolu ve Erzincan'ın iki köyü ile Niğde'de derlenmiştir. Ayrıca Muğla ilimizde *gaburga* şeklinde görülmektedir.

Artık elimizin altında sihirli bir kutu var: Genel Ağ (internet), isterseniz bir de oraya bakalım. 'Gabara nedir, gabara ne demek?' sorularına şu cevap verilmiş: *Baş kısmı mantarı andıran çivi*. Kelimemiz Senirkent/Isparta'da derlenmiş. Ana başlıkta bir de şu açıklama var: İngilizcede de gabara olarak görülüyor. Bu bilgiler ise *NND Sözlük'ten* alınmış.

Elbette bu kelimemizi bir de Konya ağzı üzerine çalışan dostlarımızın sözlüklerinden almalıyız, ama ben, onların verecekleri karşılık ile benim verdiğim karşılığın aynı olacağını bildiğim için bu bölümü noktalıyorum.

Gabara/kabara, daha çok kış aylarında giyilen, bağcığı olmayan, kırsal kesim insanların tercih edilen bir ayakkabı türünün altına çakılan iri başlı çivi.

Kelimemizin öbür anlamları yazımızın ruhuyla ilgili olmadığı için onlara dokunulmamıştır.

Gabaranın derlendiği iller arasında komşularımız Niğde ve Isparta var ama Konya'mız yoktur. Oysa ilimiz en çok kelime derlenen ikinci ildir. Demek ki derleyici büyüklerimiz kelimeyi ya hiç işitmemişler veya bu kelimeyi kendilerine söyleyecek kaynak şaşıla karışık karşılaşmamışlardır. Bizim çocukluk yıllarımızda (1946-1951) ayaklarımızın iki giyeceği vardı. Bunların başında kış aylarının vaz geçilmezi olan çaprazlı mes - lastik ikilisi gelirdi. İkinci

sıradaki kunduralar genellikle kabara olurlardı. Bağcısız, ayağı sıkıca saran bu ayakkabılar genellikle siyah renkliydi. Kış aylarında bunları giyenlerin, özellikle karlı ve buzlu havalarda çok dikkatli yürümeleri gerekirdi. Allah korusun, ayağınız bir kaydı mı duracağınız yer kabara insanların insafına kalmış bir şeydi.

Türkçe Sözlük'te verilen anlamlardan ilki konumuzla ilgilidir; öbür anlamlar iş hayatının çeşitli aşamalarında kullanılan benzer nesnelerin adlarıdır. Biz gelelim ayaklarımızı koruyan *gabara*lara...

Kabara ayakkabıları, daha doğrusu dönemindeki adıyla kunduraları daha çok kırsal kesimin insanları giyerlerdi. Sözü edilen yıllarda Türkiye'nin yüzde

Kabara Kundura

30-32'si şehirlerde, geri kalanı da köylerde yaşırdı. O hâlde ayakkabı adı altında tüketilen ayak giyecekleri arasında gabaralı gunduraların önemli bir yeri vardı. Kaldı ki o yıllarda ülkemizin hazır ayakkabı sanayii nereyse yok denecek kadar azdı. Bugün ise sıfır noktasına yaklaşan ayakkabı diktirmek o yılların vazgeçilmezleri arasındaydı. Benim de nice kunduram, ölçüsü alınarak verilen sipariş dikimlerin sonucu olarak ayağıma kavuşmuştu. Hazır ayakkabıların yaygınlaşması *Kunduracılar İç*i olarak adlandırılan bölgenin oluşturulmasından sonraki yıllara rastlar. Kunduracı esnafına, işinin kalitesine ve yaşadığı döneme göre *pabuççu* (babıççı) ve *kelikçi* denildiği de olurdu. Bir süre, Aziziye Camii'nin civarındaki Tellal Pazarı'nın gece bekçiliğini yapan mahalle komşumuz Babıççının Alâ (Ali Ağa) olarak bilinirdi. Bu mesleğe ülkemizin değişik bölgelerinde *kavaf* ve *köşger/köşker* adlarının verildiğini de hatırlatalım.

İlk baskısı geçen yüzyılın son yılında (2000) yapılan (2. bs. 2002) sevimli bir kitabım vardı: Çaybaşı Yazıları. Bu kitap öylesine ilgi görmüştü ki yurt dışında yaşayan Çaybaşılılar bile ister olmuştu. Kitabımızın içindeki yazılarımdan biri de 'Çaybaşı'nda Göl Var mıydı?' adını taşımaktaydı (s. 30-33; yazı, daha önce *Yeni Gazete*'nin 05 Mayıs 1999 tarihli ekinde yer almıştı.) Oradan aktaracağım şu satırlar acaba bugün hâlâ orada yaşayan kaç Çaybaşılı'nın hafızasında korunmaktadır dersiniz?

"Eskiden 'kundura adını verdiğimiz ayakkabılarımızın altın-

da gabaralar / kabaralar (başı yuvarlakça özel çiviler) bulunurdu. Bu çiviler buzun üzerinde kaymamızı kolaylaştırırdı. Artık, herkes kendi yeteneğine veya cesaretine göre buzun üzerinde kayardı. Kayma işlemi gelişigüzel olmazdı. Ayrıca çeşitli kayma oyunları yapıldı. Bunları şöyle gösterebiliriz:

1. *En uzağa kayma,*
2. *Tek ayak üzerinde kayma,*
3. *Oturarak en uzağa kayma* (doğrusu 'çömelerek' olmalı),
4. *Çeşitli kol hareketleri* [yaparak] *ve oturup kalkma şeklinde kayma.*

Bu anlatılanlar, son yıllarda televizyon kanallarında sık sık yarışmalarını izlediğimiz buz pateni sporunun bizim oralara özgü şeklinden başka bir şey değildi. Her yaş diliminden mahalleli gençlerin akın ettiği alan, aslında göl filan olmayıp kış aylarında önce su ile dolup sonra da havanın soğumasıyla buz tutan ikinci yolun (tozlu yolun) bir tür eğlence alanı olmasından başka bir şey değildi.

Gençler kabaralı ayakkabıyla buzun üstünde olmadık numaralar yapar, özellikle daha yaşlı olanlar (18-22) takdir toplamak için değişik numaraları denerlerdi. Ancak kabaralı kunduralara hâkim olmak her zaman kolay olmazdı. Poposunun üstüne düşenler bir köşeye çekilip bir süreliğine atma fırça gibi ugunurlardı. Bu tür numaralar küçük yaştakiler için pek ilgi çekici gelmez, onlar daha çok büyüklerini seyretmekle yetinirlerdi. Bir de, bu yaşça büyük olanlar ertesi gün (pazartesi) işlerine gidecekleri için buz pisti (!) o küçüklere kala-

cağı için hiç de telaşlı olmazlardı.

Mahallemizin gençlerinin kayma yerinde şimdi Farûnnisa Parkı yer alıyor. Ancak o yıllarda biz çocuklar sadece gölümüzde değil, onu aratmayacak daha küçük ölçekli yerlerde de kayardık. Özellikle okula giderken buz tuttuğunu gördüğümüz, bazıları belki de 50-60 santimetre uzunluğunda olan alanlarda da kısa mesafeli (!) kaymaları sergilerdik. Biraz uzuncalarını gördüğümüz alanlarda ise kabaralı kunduraları devre dışı bırakır, meşhur (!) tahta çantalarımızı buzun üzerine koyar, kendimiz de onun üzerine abanır, kaymaya çalışırdık. Trafik ki? Kim korkar o saatlerde işine gitmekte eşekli amcalarla bisikletli ağabeylerden... Zaten onlar da olanca yavaşlıklarıyla yol almaktadırlar. Ya eşekceğiz kayıverirse, ya bisiklet 'badanaj' (patinaj) yapıverirse...

Bir başkaydı benim yollarım o yıllarda... Şimdi yürümek için

bile yürek ister, hem de en cesurundan...

Kunduranın kabaraları eksiksiz olmalıydı. Onları diken ustalar kabaraları belirli bir düzene göre çıkarlardı. Zamanla yerinden düşenlerin yenilenmesi gerekirdi. Aksi takdirde eksik kabaralı ayakkabılar hem yürümede hem de buzda kaymada rahatsızlık verirdi

Bu yazımı tamamladıktan sonra eski Konya'mızın hâlâ sevimliliğini koruyan mahallelerinde dolaştım. O güzel sözümüzde, 'Dost başa bakar, düşman ayağa...' deniliyorsa da ben düşmanca bakışları ilgililerine bırakıp dostça bakmaya çalıştım. Gördüm ki biz Konyalılar da tepeden 'dırnağa' değişmişiz. Biraz önce kırsal kesim insanlarımızın bile Amerikanvari şapkalar giydiğinden söz etmiştim, şimdi ki sözüm ise Amerikanvari ayakkabılar üzerine olacak. 'Zamana uyunuz.' diye buyurulmuştu, uymuşuz maşallah.

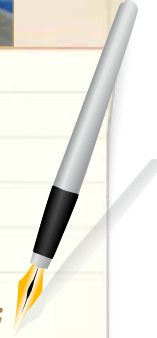
Aczimin Giryesi

Bize dert lazım...

Gönül erlerine deva değil, dert lazım,
Bir derdi bin devaya değişmez fert lazım.
Dertsizler kabul edilmez yüce dergâha,
Onlara huri, gilman dolu bir yurt lazım.

Ahmet Sevgi

KONYA TARİHİNDE SELLER

Belgelerle takip edilebilen tarihi boyunca sık sık kuraklıklar yaşıyan Konya, zaman zaman da korkunç sellere maruz kalmıştır. Bu sellerin sıklığından olsa gerek ki, Konya halkının: “Konya selden, Niğde yelden...” (Odabaşı, s. 42), “Konya beş aslanın ağzında: 1. Keçili Deresi, 2. Meram Deresi, 3. Buzluk Deresi, 4. Sille Deresi, 5. Apa Deresi...” (Odabaşı, s. 43), “Konya’nın ölümü sudan” gibi serzenişleri zamanla darbimeseller hâline dönüşmüş; Meram’ın güneydoğusuna düşen ve Lalebahçe’nin aşağı taraflarından başlayıp ta Karaman yoluna kadar uzanan yöre, Meram Deresi’nin taşkınları sebebiyle “Selbasan” adını almıştır. 1961 yılında Sille Deresi’nin Sille Barajı’yla, 1967 yılında da Meram Deresi’nin Altınapa Barajı’yla dizginlenmesinden sonra Konya’da önemli bir sel afeti yaşanmasa da yaşlı Konyalıların, Konya’nın sonunun yine sudan olacağı inancı kaybolmamıştır.

Esasen yaklaşık olarak günümüzden iki buçuk milyon yıl öncesindeki Buzul Çağının (Pleistosen) etkisiyle Konya, Çumra, Karaman, Ereğli ve Karapınar ovaları tamamen sularla kaplanmıştı. Eski Konya Gölü olarak bilinen bu gölün ortalama derinliği 15-20 metre civarındadır. Bundan on-on dört bin yıl önce buzul çağlarının sona ermesiyle (Holosen) iklimde başlayan kuraklaşma sebebiyle Konya Gölü tedrici olarak çekilmeye başlamıştır. Bu gölün bakiyelerinden Aslım

Bataklığı iklim şartlarının yanı sıra insanların da çabasıyla kurumuş, son bakiyeleri olan Hotamış ve Akgöl bataklıkları ise can çekştirmektedirler.

Konya’nın geçmişindeki bu durumu adının etrafında oluşan bir efsaneye de yansımıştır. Bu efsaneye göre Horasan illerinden Anadolu’ya göçen iki veli zat yurt tutmak üzere bir yer aramağa çıkmışlar. Her ikisi de bu seyahati uçarak yapıyor imiş. Yukarıdan sulak, yeşillik bir yer görmüşler, dağların yamacında güzel bir düzlük... Hoşlarına gitmiş. Havada iken biri diğerine seslenmiş: “Konalım mı?”. Diğer cevap vermiş: “Kon ya!”. Yere inmişler ve burayı yurt edinmişler. Ondan sonra burada kurulan şehrin adı “Konya” olmuş (Önder, s. 8).

Konya Gölü’nün yok oluşuyla ilgili eski bir Konya efsanesini de Kâtip Çelebi rivayet eder. Çelebi’nin ifadeleriyle bu rivayet şöyledir (Noktalama işaretleri tarafımızdan konulmuştur): “... İsmil karşısında olan dağlara Fodul Baba Dağları dirler imiş. Ahâlî-i İsmil anlara (onlara) kufendüsi (koyununu) sayd itmek (avlanmak) olmaz; Fodul Baba sürüsü dirler ve anın (onun) himayesindedir dirler. Destûr ile taleb idüb iki üç kufend (koyun) saydına (avına) cür’et idüb üçden ziyâdesin sayda cür’et etmezler ve anlar da meşhûrdur eğer ziyâde olursa elbette ol âdeme ukûbetler (azap, ceza) ve siyâsetler gelür hatta bazıları helâk olmuşdur hatta bir asırdı Konya paşası ol koyunlara taarruz etmişdir ve

azim ukûbetlere uğradı ve bu koyunların sürüsü iki bin kadar dahi ziyadedir ve hâlâ buna ol dağda ne ağaç ne su vardır; ancak bir küçük havz vardır. Suyu ne artar ve ne eksilir. Ol semtde olan hayvanât bu sudan içerler ve Konya buhayrası (gölü) taşub ta İsmil kurbuna gelmekle ol kazâ hemvar derya gibi olmağın ahâlî-i vilâyet-i Konya sahrası bir zamânda deryâ imiş Eflâtûn tedbîr idüb bir tarîk ile (yolla) mahv eylemiş, derler...” (Kâtip Çelebi, s. 616). Başlı başına bir yazı konusu olan “Eflâtûn (-ı ilâhî)”, Sultan Alâeddin ile birlikte Konya (İç) Kalesi’nde yatmaktadır (Kâtip Çelebi, s. 615).

Ayakta olduğu dönemde Konya Dış Kalesi’nin on iki kapısı vardır. Bu kapılardan sadece ikisinin kitabesi günümüzde bellidir. Sultan I. Alâeddin Keykubat (1192-1237) tarafından konan kitabelerden birisi eldedir. Diğerinin de vaktiyle kitaplara bir örneği geçirilmiştir. Ötekiler bugün ortada yoktur. Örneği elde bulunan ikinci kitabenin Arapça metninin Türkçe çevirisi şöyledir: “Bu çevrilmiş bir kaledir ki, fışkıran selleri ve sıçrayan süvarileri durdurur ve karanlık gecede felakete uğrayan düşmanın çılgınlıklarına da karşı durur”. Bu kitabeden Konya şehrinin eski zamanlarda da sel tehlikeleri geçirdiği anlaşılmaktadır. Mesela 1110/1698-99 yılında Konya’yı bir sel bastığı bilinmektedir. O zaman yedi gün yedi gece yağan yağmurlardan Meram, Sille, Akyokuş dereleri coşmuş; camiler, çarşı, Devle ve Çifte Merdiven mahalleleri su içinde yüz-müştür. 1807 yılında da Meram’dan gelen korkunç bir selden de Güherçile Fabrikası (Baruthane, eski matbaacılar) civarındaki evler çok etkilenmiştir. İşte Konya Kalesi’nin bu kitabesi, Konya’nın daha birçok sel afeti yaşadığını da anlatmış oluyor. Buna göre düz ve alçak bir arazi üzerinde kurulan Konya şehrinin etrafını çeviren yakla-

şık yirmi metre yüksekliğindeki surlar ile içindeki ve önündeki derin hendekler, şehri hem düşman taarruzundan hem de sel tecavüzünden korumaktadır. Diğer taraftan eski devirlerde Konya’nın birçok mahallesinde yer yer göller bırakılmıştı. O semtlerin yağmur suları o göllere akar, yıllarca göllerin suları çekilmeyerek yemyeşil olup kokardı (Erdoğan, s. 223-224).

Konya’nın gördüğü son büyük selere gelince... Bunların en şiddetlisi 28 Kasım 1937 Pazar günü sabahına doğru meydana gelmiştir. 26 Kasım Cuma günü akşamüzeri yağmaya başlayan yağmur aralıksız otuz altı saat devam ettikten sonra, cumartesi gecesi saat 24.00’te şiddetini artırmış, bu yüzden pazar günü sabaha karşı şehri sel basmıştır.

Meram Deresi’nden taşan sel bütün şiddetiyle şehir merkezine doğru ilerlemeye başlamış; şehirde görevli zabıta, asker ve jandarma harekete geçirilerek tedbirler alınmaya çalışılmıştır.

Meram’dan gelen sel iki kola ayrılıp bir kısmı demiryolunun Meram geçidinden aşarak Söylemez Konağı’ndan muhacir pazarının cenup kısmını, Larende Caddesi’ni takiben Sahipata Camii ile eski mezbahaya kadar gelmiş, bu aradaki bazı evleri basmış, yolları geçilmez hâle getirmiştir. Bu sırada kerpiç evlerden birkaçı yıkılmış, ev sahiplerinden ekserisi hiçbir eşya kurtaramadan kendilerini so-kağa atmışlardır.

Selin ikinci kolu da Havzan bağlarından inerek İstasyonun arka taraflarını takiben Havzan geçidinden itibaren Beyşehir yolu geçidine kadar olan kısmı Akyokuş Deresi’nden gelen selle birleşerek kaplamış ve demiryolunu aşarak Askerî Orta Mektep Caddesi’nden Zindankale’ye ve Hastane Caddesi’nden de genelevleri (Kültür Park’ın kuzey kesimi) geçip

hastane önüne gelmiş, burada vaktinde alınan tedbirler sonucu şehir merkezine girmesine meydan verilmemiş, büyük bir setle Musallâ'ya çevrilmiştir.

Sel, bu kesimde de önemli tahribat yapmıştır. Askerî Orta Mektep karşısında yeni yapılmakta olan iki ev, Zindankale'nin güney kısmında üç ev, kuzeyinde de altı ev tamamen yıkılmıştır. Genelevlerin alt katını su bastığı için binalar tahliye edilmiş, evlerden bir kısmı da yıkılmıştır. Santral binasını su bastığından, yanı sıra şebekeyi tahrip ettiğinden şehirde elektrikler kesilmiştir.

Şehirde selin yaptığı maddi zarar 70-80 bin lira olarak tahmin edilmekte, açıkta kalanlara Vilayet, Parti (CHP), Belediye ve Kızılay'ca yardım yapılmaktadır. Şehirde yıkılan evlerin sayısı yirmi ikiyi bulmuş, elli kadar ev ise kısmen hasar görmüştür. Dere'de iki, Tömek'te ise dört ev yıkılmıştır. Şehir merkezinde bir at, Dere'de de iki koyun selde telef olmuştur. Demiryolu hattının bozulması sonucu İstanbul treni şehre girememiş, hat tamirine kadar Horozluhan'da bekletilmiştir. Afetin sevindirici tarafı ise hiç can kaybı olmamasıdır (*Ekekon*, 29 İkinci-teşrin 1937, s. 1, 4).

Bu selden sonra Konya'da büyük çaplı bir yardım kampanyası başlatılmış; bu kampanyaya küçük de olsa maddi destek verenlerin listesi günlerce *Ekekon* gazetesinde yayımlanmıştır.

30 Mayıs 1945 Çarşamba günü öğleden sonra Loras ve civarında başlayan yağmur gittikçe şiddetini artırmış, yağmur sularının kısa sürede ırmaklara dönüşerek Meram Deresi'ne dökülmesi sonucu dere yatağı azgın suları zapt edemediğinden 1930 yazından bu yana görülmeyen bir sel meydana gelmiştir. Sel, saat 19.00'da şiddetini artırmış, 20.30'da ise son haddini bularak Meram Köprüsü'nün

bütün gözlerini kapatmıştır.

Taş köprü ile değirmen arasındaki bazı evler su ortasında kalmış ve iki çay birleşerek arada kalan bütün tarlaları basmıştır. Sular bir aralık yeni Meram yolunu da aşarak Köyceğiz istikametinde sokakları kaplamıştır. Meram çarşısındaki dükkân duvarlarına, cadde üzerindeki bazı evlerin ve Vali Konağı'nın bahçe duvarlarına kadar yükselerek önün kattığı ağaç, direk ve kütükleri sürükleyen sular Meramlıların iki saat korku ve heyecan içinde yaşattıysa da, saat 21.00'de küçülmeye başlamış, bilahare Meram Deresi yatağına çekilmeye başlamıştır. Meram'ın Selam, Cirit, Kirazlı ve Server yörelerinde birçok bağ ve tarla sular altında kalmıştır.

Sel sebebiyle can kaybı olmamış; ancak zirai zararın yanı sıra Elektrik Fabrikasının baraj kapağının kırılması sonucu fabrika içine dolan sular sebebiyle fabrikanın elektrik üretimi ke-sintiye uğramıştır (*Ekekon*, 31 Mayıs 1945, s. 1).

Bu sel sonrası *Ekekon* gazetesinde müteaddit kereler Konya sellerini önleyecek çözüm tekliflerinin yer aldığı yazılar yayımlanıp, Hükümeti muhatap alan ve acil çözüm isteyen açık mektuplara yer verilmiştir. Nihayet Konya aydınlarının bu çığlıkları Ankara'da duyulmuş; Bayındırlık Bakanı C. Kerim İncedayı'nın: "Konya ne sudan, ne susuzluktan batacak!" vadi 14 Temmuz 1947 Pazartesi tarihli *Ekekon*'un manşetine çekilmiştir (Lakin bu vaat ancak çeyrek asır sonra gerçekleşecektir).

1951 yılı Haziranında sel bu kez Sille'yi vurmuştur. 23 Haziran Cumartesi günü saat 15.30'da ani olarak başlayan şiddetli yağmurun yol açtığı sel Sille'yi basmıştır. Sel, beşi kerpiç olmak üzere altı evi tamamen, bir evle iki dükkânı da kısmen yıkmıştır. Çay

kenarındaki fırın, dükkân ve evlere giren selin yaptığı zarar oldukça büyüktür. Sille'nin ana caddesiyle içme suyu şebekesi tamamen tahrip olmuştur (*Yeni Meram*, 25 Haziran 1951, s. 1).

Sille'deki sel vukuunda Karaman'da bulunan Konya Valisi Kemal Hadimli, Pazar akşamı Konya'ya döner dönmez ilgili bürokratlarıyla derhal Sille'ye geçerek durumu tetkikle alınması gerekli tedbirlere dair direktiflerini vermiştir. Sille'nin yanı sıra Keçimuhsine, Değirmen ve Tatköy köylerinde de etkili olan selin ev, işyeri, tarla ve bahçelerde verdiği zararın maddi boyutu Vali tarafından 150 bin lira olarak açıklanmıştır (*Yeni Meram*, 27 Haziran, s. 1). Sille ve civarının bu zararına karşılık Bayındırlık Bakanlığından acil yardım olarak 5 bin lira gönderilmiştir (*Yeni Meram*, 1 Temmuz 1951, s. 1, 2).

Bu yazımızı bizzat tanığı olduğumuz bir sel hadisesi ile bitirmek istiyoruz. Galiba 1982 acı baharıydı. O zamanlar Karapınar'a, günümüzde ise Ereğli'ye bağlı Belkaya'da (eski adı Arısama) görev yapıyordum. O günün ikinci üzereydi. Ders bitimine doğru başlayan sağanak bizi okulumuzda mahsur bırakmıştı. Bir müddet sonra duran yağmurun ardından güneşin olanca parlaklığıyla bulutlar arasından yüzünü göstermesi üzerine kendimizi dışarı atmıştık. Belediyeye ait sosyal tesisin beş dükkânından oluşan okulumuzdan dışarı adım attığımızda kendimizi kasaba meydanında bulurduk. Kasabanın eli boşları belediye binası, -sözüm ona- okul binası, kahve hâline getirilmiş kara örtülü eski bir oda ve eski okul binasını ihata eden avlu ile çevrili kasaba meydanında toplaşarlardı. Öğretmen arkadaşlar ve sohbetimizden hoşlanan birkaç kasabalı gençle eski okul binasının bahçe duvarına sırtımızı vermiş, dereden tepeden lakırdılarla bir günü daha savmaya çalışıyorduk. Birden patlak veren bir uğultu lakırdıları kesivermişti. Git-

tikçe artan uğultu kendini fazla aratmadı. Kasabanın kuzeybatısına düşen Arısama Dağı'nın kasaba istikametindeki koyağı azgın bir nehre dönüşmüştü. Boz bulanık çamur bulamacını andıran, zaman zaman kükremeye dönüşen yürek hoplatıcı uğultularla tozu dumana katarak kasabaya doğru atağa geçen seli bir belgesel takip eder gibi seyretmeye başlamıştık. Bir ara içimizden birinin bir hamle ile bahçe duvarının üzerine atlamasıyla aklımızı başımıza getirdi. Hepimiz onu takip ettik. Bahçe duvarı üzerine çıkmamızın üzerinden birkaç dakika sonrası sel, Moğol çapulcuları gibi bir anda kasaba meydanını istila edip okul binasının ardındaki çöküntü alanına yol buldu.

Şaşkınlığımızın geçişi ile selin bitiş bir olmuştu. Lakin okul arkasındaki oluşan gölcüğün bir yakası evimin eşğinde nihayetleniyordu. O gün akşama doğru evime bir traktörle ulaşabildim. Evimin önündeki gölcük üç beş gün sonra çekilip gitti. Ancak küçük çaplı bu selin Arısama Dağı'ndan kasabaya doğru akını ve bir anda kasabayı istila edişi o gün bugündür bir felaket tablosu olarak aklımda mış gibi çakılı kaldı.

KAYNAKÇA:

BİLDİRİCİ, Mehmet, *Tarihi Su Yapıları Konya Karaman Niğde Aksaray Yalvaç Side Mut Silifke*, Ankara 2009.

DOĞAN, M. Sabri, *Konya Su Tarihi*, KOSKİ Yay., Konya 2003.

KÂTİP ÇELEBİ, *Kitâb-ı Cihân-nümâ*, Matbaa-i Âmire (İbrahim Müteferrika baskısı), İstanbul 1632.

ÖNDER, Mehmet, *Konya Efsaneleri*, Konya 1963.

ODABAŞI, A. Sefa, *Geçmişten Günümüze Konya Kültürü*, Selçuklu Be. Yay., Konya 1999.

TAPUR, Tahsin, "Eski Konya Gölü'nün İlk Yerleşmelere Etkileri", *Karadeniz Araştırmaları*, C. VI, S. 23, Güz 2009, s. 99-115.

ERDOĞAN, Abdülkadir, "Kitabelerin Değeri ve Konya", *Konya*, Konya 1936, S. 4, s. 221-225.

Ekekon, 29 İkinciteşrin 1337; 31 Mayıs 1945.

Yeni Meram, 25 Haziran 1951; 27 Haziran, 1951; 1 Temmuz 1951.

HUZURDA HUZUR BULAN: HADİMLİ HASAN SABRİ EFENDİ

Muhteşem medeniyetimiz çok özel tecellilerinden biri de hiç şüphesiz ki Ramazan ayında padişah huzurunda yapılan “**Huzur Dersleri**”dir. Mukarrir ve Muhatapların katıldığı bu dersler Ramazan ayında gönülleri Allah’a daha da yaklaştırıyor, manevi lezzeti de artırıyor. Belli kurallar çerçevesinde seçilen ders veren ve derse katılanlar bu manevi ziyafet sofrasından istifade edebiliyorlardı. Bu sohbetlere Konya’dan ve Hadimi Hazretlerinin diyarından da bir çok alim, fazıl hocalar katılmıştır. Biz bu yazımızda bunlardan Hasan Sabri Efendi’yi tarihin tozlu sayfalarından sayfamıza taşıyacağız. Konumuzu iki bölümde ele almak istiyoruz. Birinci bölümde “Huzur Dersleri”nin ne olduğunu açıklayacağız, ikinci bölümde ise Hadimli Hasan Sabri Efendi’nin hayatına ışık tutacağız.

Osmanlı Devleti’nde 1759 yılında başlayan ve Hilafetin kaldırılması ile 1924 yılında sona eren Ramazan ayında padişahın huzurunda yapılan tefsir derslerine “Huzur Dersleri” adı verilir.

Osmanlı padişahları, kültürel hayatı canlı tutmak, ilim adamlarından istifade etmek, ilmi desteklemek ve bazen da ilim adam-

ları vasıtasıyla otoritesini pekiştirmek amacıyla ilim adamlarını davet etmişler ve onların görüşlerini almışlar, bilgilerine başvurmuşlardır.

Şunu biliyoruz ki, Osman Bey de dâhil padişahlar hep ilim adamlarının yanında olmuşlar ve onları desteklemişler, onların sohbetlerini sohbet-i canan olarak değerlendirmişlerdir. Ancak, bu sohbetler düzenli ve planlı olmamıştır.

Huzur derslerinin çekirdeğini teşkil edecek ilk uygulamanın IV. Mehmet zamanında yapıldığını görmekteyiz. Özellikle III. Ahmet döneminde Sadrazam Damat İbrahim Paşa’nın Ramazan ayında âlimleri çağırarak ders yaptırdığı bu dersleri padişahın da takip ettiğini bilmekteyiz. **Sultan III. Mustafa Han**, 1759 tarihine bir kânunla huzur dersi adı altında, Ramazân-ı şerifin birinden onuncu gününe kadar devam eden bir ders ihdas edilmiştir. Huzur dersi için seçilen âlimlerin en kıdemli ve liyakatli olanlarına **mukarrir**, diğerlerine **muhatab** denmiştir. Mukarrir tarafından mevzuun tefsiri yapılır, Muhatapların sual ve itirazlarına mukarrir cevap verir, bu suretle ders, ilmî bir şekilde cereyan ederdi

Huzur dersi muhataplarının sayıları 5- 6 civarında olmuş, zamanla sayıları artmış veya eksilmiştir. Bu derslerde genellikle **Kadı Beydavi'nin** tefsiri takip edilmiştir. Surelerin tefsirleri çok ayrıntılı yapıldığından dolayı istenen ilerleme sağlanamamıştır. Sözelimi **Fetih** suresinin tefsiri 5 yıl devam etmiştir.

Huzur derslerinde, 1784 yılına kadar Kur'ân-ı Kerîm'den belirli bir sıra takip edilmemişti. Ancak 1785 Ramazan'ından itibaren Fatiha Sûresi'nden başlamak suretiyle Kur'ân-ı Kerîm'deki sıra takip edilmişti. Âyetlerin tefsirinin son derece geniş yapıldığı bilinmektedir. Meselâ; 111 âyetten oluşan İsrâ Sûresi'nin tefsiri 1755 Ramazan'ında başlamış, 1778 Ramazan'ına kadar sürmüştü; 29 ayetten oluşan Fetih Sûresi'nin tefsiri ise 1779-1784 yılları arasında tamamlanabilmişti. Fatiha Sûresi'nin tefsiri 1785 ve 1786 Ramazan'ında bitirilmişti. 1787 Ramazan'ında Bakara Sûresi'nin tefsirine başlanmış, 1791 Ramazan'ına kadar beş yıl boyunca ancak otuzuncu âyete kadar müzakere edilebilmişti. 1923 Ramazan'ına kadar 14. cüzde yer alan Nahl Sûresi'nin 31. âyet-i kerîmesine kadar gelinebilmiş ve bu âyetin tefsiri ile dersler nihayete ermiştir.

Bu derslerin mukarrir ve muhatapları kıdemli, liyakatlı ve belli bir eğitimi almış ve derecesi uygun ilim adamları arasından Şeyhülislamın teklifi ile padişah tarafından tayin edilirdi. Derse katılacaklara verilecek ihsan ve

atiyyeler de belli idi. Muhatap ve mukarrirler gizliliğe riayet etmek zorunda idiler. Kendilerine bildirilen ders konusunu ders öncesi aralarında müzakere etmeleri yasaktı. Yine mukarrir ve muhataplar derslerde terbiye ve edep çerçevesinde davranmak mecburiyetinde idiler. Huzurda mukarrirre kaba ve saygısız davranan muhatap bir ulemanın sürüldüğünden kaynaklar söz etmektedir. Dersleri saray erkânı da izleyebilmektedir. Ancak, kadınlar bir paravan arkasından takip edebilirlerdi.

Huzur Dersleri, önceleri Topkapı Sarayında yapılırken, Sultan Abdülaziz zamanında Dolmabahçe Sarayında yapılmıştır. Sultan II. Abdülhamit döneminde Yıldız sarayında gerçekleştirilmiştir. Sultan Mehmet Reşat, Sultan Vahidettin ve Halife Abdülmecit Efendi dönemlerinde dersler yine Dolmabahçe sarayında takrir edilmiştir.

Huzur Dersleri Ramazan ayında toplam 8 ders olarak yapıldı. Her dersin mukarrir ve muhataplarının ayrı olmasına özen gösterilmiştir. Dersler öğle ile ikindi arasında takrir edilirdi. Son dönemlerde muhatap sayısı onbeşe kadar çıkmıştır. Derslerde yüksekçe bir minder üzerine oturan padişahın ya sağ tarafına mukarrir oturur ve onun yanında rahleleri ile muhataplar yarım daire şeklinde otururlar ya da mukarrir ve muhataplar padişahın karşısında yerlerini alırlardı.

Tarihimizde anlamlı bir yeri olan ve 165 yıl devam eden Huzur dersleri maneviyat ve ilim

dünyamızın yıldızlarına da ev sahipliği yapmıştır. Elmalı Muhammed Hamdi Yazır'dan, Ahıska Ali Haydar Efendi'ye ve daha nicelerine... Bugün Fas'ta benzer bir uygulamanın olduğu bilinmektedir.

Yukarıda da belirttiğimiz gibi, Huzur dersleri birçok Konyalı ulemayı da bağrına basmış ve onların Huzurda huzur bulmasına vesile olmuştur. Onlardan birisi Hadimli Hasan Sabri Efendidir.

Hacı Hasan Sabri Efendi, Hadimli Hasan Fakihzade Seyyid Abdülbaki Efendi'nin oğludur. Soyu Hz. Ali'ye kadar uzanır. Hicri 1273 (1857) yılında Hadim'de doğdu.

İlköğrenimini memleketinde yaptıktan sonra öğrenimine İstanbul'da devam etmiştir.

İstanbul'da Meşihat (şeyhülislamlık) Müsteşarı ve Huzur Dersleri mukarrirlerinden Abdülkadir Raşit Efendinin ders halkasına katılmış, öğrenimini tamamladıktan sonra icazet almıştır. Aynı zamanda Darülmuallimine devam ederek oradan da mezun olmuştur. 1307 de (1891) tarihinde açılan ruus imtihanını kazanarak Beyazıt Medresesi'ne dersiam olarak atanmıştır. 1313 (1897) senesinde iptidai hariç rütbesine, 1321 de ibtida-dahil, 1328 (1912) yılında hareketi dahil rütbelerine terfi ettirilmiştir.

1320 (1904) yılında Tetkik-i Mükellefat-ı Diniyye Azalığına, 1329 (1913) da Meclis-i İdare-i Emval ve Eytam Azalığı'na, 1330

(1914) da Tetkik-i Mesahif ve Müellifat-ı Şer'iyye azalığına tayin edilmiş ve 1335 (1919) senesinde Şuray-ı Evkaf azalığına atanmıştır.

Hasan Sabri Efendi vatan savunmasında da görev almıştır. 1293 (1877) Osmanlı-Rus savaşında Asakir-i Muavene-i İlmiye ikinci taburu arasında yer almış ve savaşta gösterdiği yararlıktan dolayı madalya ile taltif edilmiştir.

Talebelerine icazet verdiği 1322 (1906) yılında, o zamanın usulüne göre bir kıt'a altın liyakat madalyası ve dördüncü rütbeden Osmanlı nişanı ile ödüllendirilmiştir.

Hasan Sabri Efendi 1333 (1917) yılında Huzur Dersleri muhataplığına tayin edilmiş ve 1341 (1925) yılına kadar bu görevde kalmıştır.

Arapça, Farsça ve Fransızca bilen Hasan Sabri Efendi "Mer-yem Ana Hutbelerine Reddiye: İkazü'l-Müminin Fi Redd-i Salibin" isimli bir risale kaleme almış ve neşretmiştir. Risale 1331 yılında İstanbul'da yayınlanmıştır. Mikyas-ı Şeriat dergisinde de yazılar yazmıştır.

1929 yılında vefat etmiştir.

KAYNAKÇA:

Ebul'ula Mardin, Huzur Dersleri, İstanbul 1996

Hadimli Hasan Sabri, Meryem Ana Hutbelerine Reddiye, İstanbul, 1331

Mehmet İpşirli, "Huzur Dersleri", TDV İslâm Ansiklopedisi, İstanbul 1998

Numan Hadimoğlu, Hadim ve Hadimliler Bibliyografyası, Ankara 1983

Sadık Albayrak, Son Devir Osmanlı Uleması, İstanbul, 1996.